

LANDSBYGDSUTVECKLING

ÖSTRA SKÅNE 2026

**Människor och idéer
som gör skillnad!**

Leader Östra Skåne

Vi tror att de som bor och verkar på en plats också vet bäst hur den platsen bör utvecklas!

Leader Östra Skåne arbetar med landsbygdsutveckling genom leadermetoden och beviljar projektstöd till föreningar, företag och offentliga organisationer.

I leadermetoden står lokal förankring, initiativkraft och engagemang i centrum. Privat, ideell och offentlig sektor arbetar tillsammans för att bidra till lokal utveckling. Metoden har använts i EU sedan 1991.

Verksamheten finansieras med medel från Europeiska jordbruksfonden för landsbygdsutveckling, svenska staten och medverkande kommuner: Bromölla, Hässleholm, Kristianstad, Osby, Perstorp, Simrishamn, Tomelilla, Ystad och Östra Göinge.

Varje leaderområde tilldelas medel ungefär vart sjunde år och förr eller senare tar dessa pengar slut. Men även när pengarna tagit slut fortsätter leaderkontoret i östra Skåne med rådgivning om annan finansiering, kontakter och allmänt stöd kring utvecklingsinsatser som gynnar området.

Detta magasin är tryckt i april 2026. Ansvarig utgivare är Leader Östra Skåne. Redaktör och layout: Julia Falkman. Samtliga fotografier publiceras med tillstånd. Bildkällor per sida: 1 Paul Ström, 4 Ermina Ström, 5 Nitro Night, 6 Lekoseum & Jeanette Junge, 7 Kiviks Museum/Simon Talvend Gilner, 8 Brittmarie Eriksson, 10 Tollarps scoutkår, 11 Unsplash/Iori Ikeda, Kristianstads kommun/Claes Sandén & Regionmuseet Skåne, 12 InPhokus by Funke & Marie Kåberg, 13 Glimåkra Folketshusförening, 14 Unsplash/Laurenz Kleinheider & Vitemölle Lejeförening/Pia Svensson, 15 Unsplash/Marek Studzinski & Kiviks Musteri/Anna Säfström, 16 Östra Göinge kommun, 17 Kåseberga bastu, 18 Torun Börtz, 19 Torun Börtz & Leader Skåne Mitt Nordväst, 20 Vasabladet/Simone Åbacka & Leader Tornedalen 2030, 21 Anny Persson, 22 Unsplash/Micah McKerlich, 23 Unsplash/Maurits Bausenhardt & Jeanette Junge, 24 Annelie Worgard & Markus Leitloff, 25 Unsplash/Kier in Sight Archives, 26 Levande landskap, 27 Jonathan Eklund, Tomelilla kommun & pressbild, 28 Claes Sandén/Kristianstads kommun.

Lokala projekt ger resultat

Leaders genomslag i Sverige 2014–2022

3 231 leaderprojekt

3 206 nya produkter eller tjänster

2 846 nya arbetstillfällen

1 969 nya företag

Ideellt arbete motsvarande **1 767**
heltidstjänster

Framtiden formas här – av unga i Östra Skåne

UNG
I ÖSTRA SKÅNE

Tänk om fler unga fick verktyg, förtroende och resurser för att förverkliga sina idéer. Tänk om hela området vann på det.

”Ung i Östra Skåne” är ett initiativ för unga mellan 15 och 25 år som vill utvecklas, påverka och ta plats i sin hembygd. Nu bygger Leader Östra Skåne en ungdomsstyrelse med representanter från alla nio kommuner – och vi söker fler unga som vill vara med och göra skillnad.

Genom ”Ung i Östra Skåne” får deltagarna:

- utbildning i projektledning, demokrati och kommunikation.
- kunskap om föreningsliv, EU och landsbygdsutveckling.
- ett nätverk av drivna unga och beslutsfattare.
- intyg på sin kompetensutveckling.
- arvode för sitt engagemang.

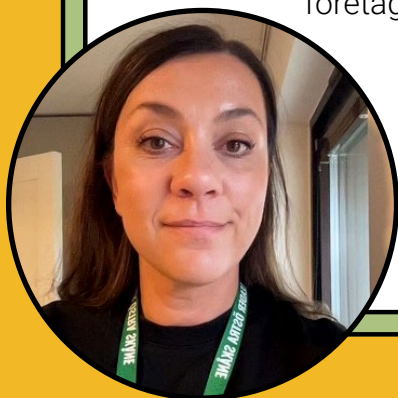
Det är en konkret väg in i ledarskap, styrelsearbete och arbetsliv. Men framför allt är det en plats att växa.

Samarbeta med oss

Östra Skåne är fullt av idéer, driv och kreativitet. För att nå fler unga behöver vi samarbeta med föreningar, kommuner och företag i området. Hör av er, så snackar vi!

Ermina Ström

Projektledare och ungdomscoach
ermina.strom@leaderostraskane.se
0723-18 55 60

Följ oss på

INSTAGRAM

Från idé till verklighet – med ungdomscheckar

Tänk om unga själva kunde göra området till en roligare och bättre plats att bo på. Tänk om det hände mer här för unga.

Genom våra ungdomscheckar kan unga i Östra Skåne söka upp till 35 000 kronor för att genomföra egna aktiviteter och projekt. Det kan vara ett event, en mötesplats, en kulturaktivitet eller något helt nytt.

De unga står för idéerna. Vi står för stödet, finansieringen och vägledningen hela vägen från start till genomförande.

Våga söka stödet! Vänta inte tills allt känns perfekt. Ha en tydlig plan, visa varför er idé gör skillnad och var beredd att lägga ner arbetet som krävs. Det är möjligt att skapa något stort – även som ung – om man är strukturerad, seriös och tror på sin idé.

Fares Rahmeh, Nitro Night

Läs mer på vår

WEBBPLATS

Från BRIO-historia till levande mötesplats på **lekoseum** i Osby

I leaderprojektet och förstudien "Besöka Osby" som avslutades 2019 framkom att Lekoseum behövde utvecklas för att förbli ett attraktivt besöksmål. Det framkom även att många kulturaktörer i närområdet är i stort behov av lokaler för sina verksamheter.

Stiftelsen Lekoseum har genom projektet "Besöka Osby – genom historien mot framtiden" förvandlat det anrika BRIO-huset till en levande, lekfull och kulturell mötesplats mitt i Osby.

Med Lekoseum – ett museum med plats för lek – som nav har projektet öppnat upp ett unikt kulturarv för allmänheten och gjort tidigare dolda samlingar tillgängliga för både invånare och besökare.

Projektet har präglats av stark lokal förankring och stort ideellt engagemang. Genom studiecirkel, samarbete med föreningar, företag och volontärer samt generationsöverskridande kunskapsutbyte har delaktighet och stolthet skapats. Nya utställningar har vuxit fram i samspel mellan deltagare, museipersonal och lokala hantverkare, samtidigt som fastigheten utvecklats till ett tydligt destinationsmål.

Resultatet är mer än ett museum – det är en öppen mötesplats för föreningar, entreprenörer och kulturaktörer. Projektet har stärkt besöksnäringen, skapat nya arbetstillfällen, utvecklat nya arbetssätt och bidragit till social, ekonomisk och miljömässig hållbarhet. BRIO-huset har därmed blivit en attraktiv och framtidsinriktad plats för hela regionen.

Projektnamn	Besöka Osby – genom historien mot framtiden
Journalnummer	2023-2105
Projektägare	Stiftelsen Lekoseum
Samarbetspartners	Medborgarskolan Region Syd, Hässleholms Modelljärnvägsförening, BRIO Veteranerna
Stöd från Leader	813 257 kronor
Värde ideella insatser	1 706 300 kronor

Kulturarv som motor för utveckling på Kivik

Projektet "Kivik – nav för forskning och utveckling inom kulturarv" genomfördes som en förstudie med målet att stärka kulturarvsturismen på Kivik och Österlen på ett långsiktigt hållbart sätt. Utgångspunkten var Kiviks Museums och Kiviksgravens unika kulturhistoriska miljö och behovet av en ny, tillgänglig mötesplats för forskning, föreningsliv, företag och internationella samarbeten.

Genom bred samverkan mellan museum, kulturarvsaktörer, föreningar, näringsliv, forskare och myndigheter undersöktes möjligheter kring lokaler, bygglov, finansiering och framtida verksamhet. Projektet visade att det finns ett starkt lokalt engagemang och en tydlig efterfrågan på en gemensam samlingsplats som kan rymma museum, café, möten och forskning.

Ett särskilt viktigt resultat var utvecklingen av Nordens första mobila, tvärvetenskapliga forskarlabb – en labbvagn som gör forskningen tillgänglig i hela landskapet och skapar nya former för samverkan, publik verksamhet och innovation. Förstudien identifierade även hållbara finansieringslösningar och lade grunden för fortsatt utveckling.

Projektet skapade stark förankring, nya nätverk och en tydlig väg framåt för att göra Kivik till ett levande nav för kulturarv, forskning och lokal utveckling.

Projektnamn	Kivik – nav för forskning och utveckling inom kulturarv
Journalnummer	2024-2013
Projektägare	Stiftelsen Kiviks Museum & Arkiv
Samarbetspartners	Asmiroca Kulturarvsupplevelser
Stöd från Leader	148 396 kronor
Värde ideella insatser	157 190 kronor

Snapphaneleden – en ny länk för natur, människor och utveckling

Projektet tog sikte på att skapa nya möjligheter för friluftsliv, besöksnäring och lokal utveckling genom att etablera Snapphaneleden. Genom att knyta samman Arkelstorp och Sibbhult kopplades två befintliga Skåneleder ihop, samtidigt som en attraktiv rundled för både vandring och kanotning mellan Immeln och Breanäs möjliggjordes. Arbetet byggde vidare på en förstudie som redan hade skapat stort engagemang.

Projektet präglades av bred samverkan och aktiv dialog. Ledens sträckning togs fram i nära samarbete med markägare, bybor, föreningar, näringsliv och myndigheter.

Prowandringar, workshops och möten gav värdefull återkoppling och bidrog till gemensamma lösningar. Samtidigt arbetade projektet med marknadsföring, kartmaterial, utbildningar och nya idéer kring hur vandringsleder kan skapa värde även för markägare.

Resultatet blev en färdig vandringsled som stärker landsbygdsutvecklingen, ökar områdets attraktionskraft och skapar nya nätverk och besöksmål. Snapphaneleden är nu en del av Skåneleden SL6 och har en stark lokal förankring för långsiktig drift och vidareutveckling.

Projektnamn	Snapphaneleden Etapp 1
Journalnummer	2023-3719
Projektägare	Östra Göinge kommun
Samarbetspartners	Hässleholms, Kristianstads, Osby och Bromölla kommun, LRF, Stiftelsen Skånska Landskap, Region Skåne, Högskolan Kristianstad, lokala markägare, företagare, byalag och föreningar
Stöd från Leader	753 084 kronor
Värde ideella insatser	434 690 kronor

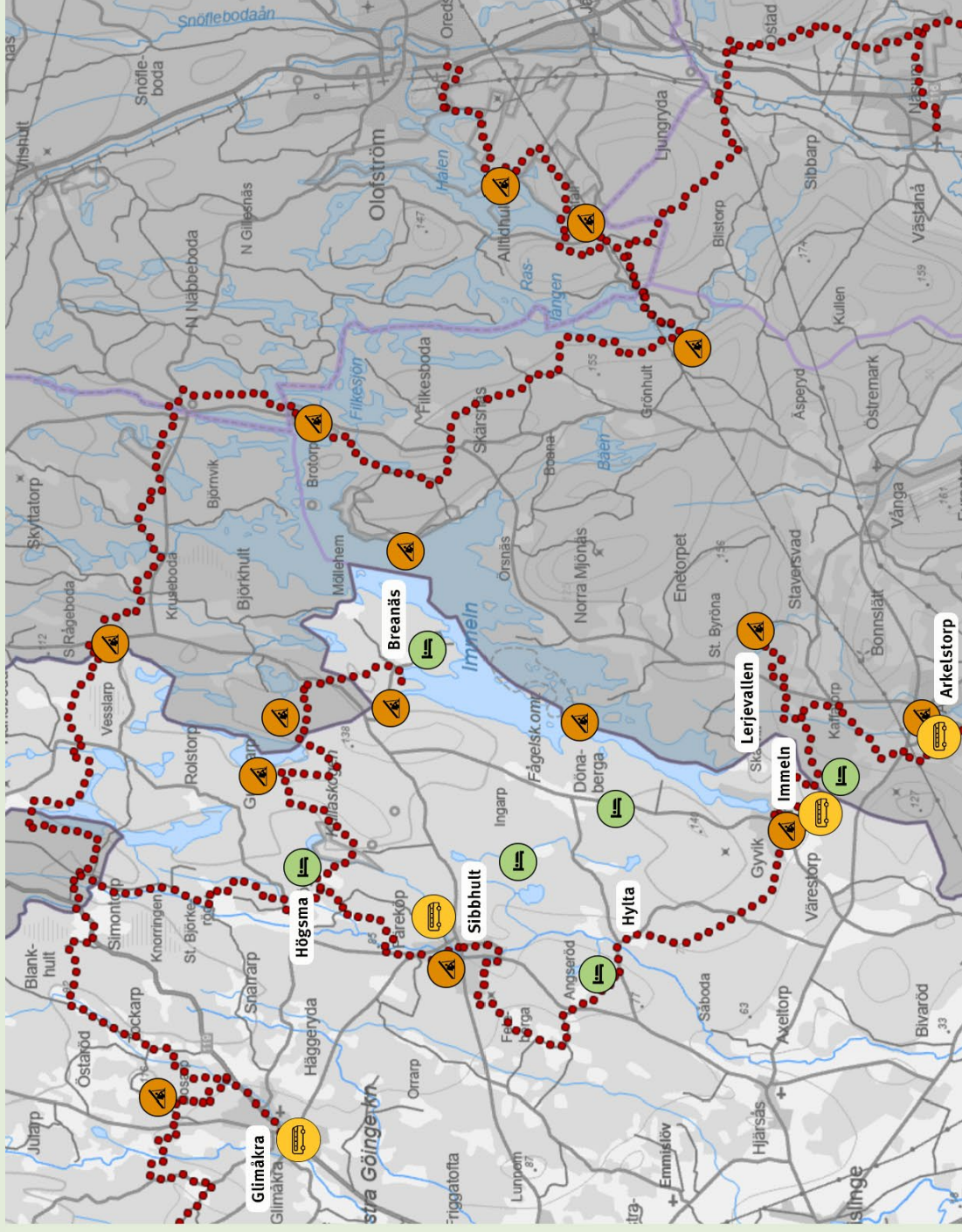
Skåneleden SL6 Snapphaneleden

● LEDENS MARKERING

🚌 BUSSTRAFIK (www.skanetrafiken.se)

🏠 RASTPLATS MED VINDSKYDD/ELDSTAD

🏨 HOTEL, BED & BREAKFAST,
VANDRARHEM, GLAMPING

Stackedaldas friluftsområde utvecklas för aktiviteter året runt

Tollarps Scoutkår anlägger två väderskyddade grillplatser och ett uteklassrum med vindskydd vid Stackedaldas friluftsområde. Projektet springer ur Tollarps Byalags byutvecklingsplan för att göra området mer attraktivt för både boende och besökare.

Syftet är att öka tillgängligheten och göra det möjligt att använda området året runt, oavsett väder. Under och framför byggnaderna läggs plattor för bättre framkomlighet, även för personer med nedsatt rörlighet.

Projektet gynnar boende, skolklasser, föreningar samt besökare och främjar folkhälsa och social inkludering. Byggnaderna uppförs i hållbara material och underhålls långsiktigt av scoutkåren med stöd av kommunen, medlemsavgifter och donationer.

Arbetet pausades under vintern på grund av storm, men byggfirman kom igång igen under våren. Grillplatserna ska stå klara till invigningen i samband med årets St Georg-firande den 26 april.

Projektnamn	Väderskydd vid Stackedaldas friluftsområde
Journalnummer	2023-3833
Projektägare	Tollarps Scoutkår
Samarbetspartners	Tollarps byalag, FK Åsen, Kristianstads kommun

Ny utställning ska lyfta Kjugekulls unika geologi, natur och klätterkultur

Regionmuseet Skåne driver ett projekt för att förnya utemuseet vid Kjugekull, naturreservatet mellan Ivösjön och Oppmannasjön, nordost om Kristianstad. Området är ett välbesökt utflyktsmål med höga natur- och kulturhistoriska värden och lockar bouldering-entusiaster* från hela Europa. Den nuvarande utställningen från 1985 är föråldrad och ska ersättas med en modern utställning som bättre speglar platsens betydelse – både geologiskt och som klätterdestination. Syftet är att stärka Kjugekull som mötesplats och gynna friluftsliv, folkhälsa och besöksnäring.

Projektet är lokalt förankrat och genomförs i samarbete med föreningar, kommuner och myndigheter. I november 2025 genomfördes en workshop på temat "geologiska värden och bouldering" med bland annat geologer, biologer och erfarna klättrare. Ett syfte var att öka förståelsen mellan grupperna och diskutera hur känsliga block kan skyddas vid klättring.

Under 2026 ska formgivare och pedagoger från grundskola och SFI fördjupa sig i användarnas perspektiv, därefter fortsätter arbetet med att forma utställningen, som även kommer att översättas till engelska. Den gamla utställningen ska tas ner, där vissa delar kan komma att återvinnas, och en invigning planeras till våren 2027.

* Bouldering är den enklaste formen av klättring där man klättrar utan rep, sele, kilar och karbiner, från engelskans "boulder" (stenblock).

Projektnamn	Utveckling av Kjugekull utemuseum
Journalnummer	2023-4255
Projektägare	Regionmuseet Skåne
Samarbetspartners	Villands Härads Hembygdsförening, Friluftsförbundet, Iföverkets Industrimuseum, C4 Climbing, Bromölla kommun, Kristianstads kommun, Region Skåne samt pedagoger från närliggande grundskolor och SFI-utbildningar

Boketorp blir ny entré till Hovdala – en mötesplats för natur och lärande

Nu utvecklas Boketorp till en levande mötesplats för naturintresserade i alla åldrar. Hässleholms kommun vill, tillsammans med Göingebygdens biologiska förening, rusta upp den röda ladan för att möjliggöra verksamhet året runt och skapa en permanent naturutställning.

Satsningen ska göra Boketorp till en tydlig entré till det nybildade Hovdala naturreservat – en plats där besökare får en inspirerande introduktion till områdets naturvärden och kulturhistoria. Utställningen utformas för att vara tillgänglig och engagerande, med särskilt fokus på barn och unga. Här ska nyfikenhet väckas och kunskap om biologisk mångfald fördjupas.

Projektet bygger vidare på tidigare utveckling i området och skapar nya möjligheter för föreningar och lokala företag att samverka och nå fler målgrupper. Genom att kombinera biologisk expertis med pedagogik och kreativ formgivning är målet att skapa ett långsiktigt och hållbart koncept för naturkommunikation.

Boketorp blir därmed en plats för lärande, upplevelser och engagemang – mitt i naturen, nära historien och med blicken riktad mot framtiden.

Projektname	Naturutställning Boketorp
Journalnummer	2024-1960
Projektägare	Hässleholms kommun
Samarbetspartners	Göingebygdens biologiska förening, Hässleholm/Hovdala vandrarförening, Hässleholms Teatersällskap, Hovdala vänner, Hässleholms cykelklubb, Framtidens Outdoor Hässleholm, Källarbacken AB, HIBAB samt övriga besöksanläggningar i området

Från danspark till framtidens mötesplats – i Glimåkra väcks Folkets Park till liv

I Glimåkra växer en ny mötesplats fram där generationer möts och skapar aktiviteter tillsammans. Med stöd från Leader ska den vilande Folkets Park nu fyllas med liv igen – som ett multiaktivitetshus för både unga och äldre.

Idén föddes när barn och ungdomar i orten efterlyste en fritidsgård. Samtidigt visade samtal med föreningar och organisationer att behovet av sociala aktiviteter är stort även bland äldre och personer med funktionsvariationer. Resultatet blev ett projekt där deltagarna själva är med och bestämmer innehållet.

Genom arbetsgrupper med representanter från olika åldrar ska aktiviteter utvecklas och testas. På önskelistan finns allt från flipperspel, disco och EPA-träffar till boccia, bordtennis och nostalgikvällar med vinylskivor. Utomhus planeras aktiviteter längs tillgängliga skogsstigar i parkens gröna miljö.

Satsningen handlar inte bara om fritid – utan också om gemenskap. Projektet vill särskilt nå personer som ofta står utanför föreningslivet, som unga med utlandsfödda föräldrar och äldre i ofrivillig ensamhet.

Genom lokal samverkan och ideella krafter ska Glimåkra Folkets Park åter bli en självklar samlingspunkt. Målet är en levande mötesplats där nya idéer får växa – och där hela bygden känner sig hemma.

Projektnamn	Glimåkra Folkets Park: Gemenskap unga och gamla
Journalnummer	2024-2030
Projektägare	Glimåkra Folketshusförening
Samarbetspartners	Föreningen Glimåkra Utveckling, Glimma Hockey, Skol-IF Skåne, Svenska Väststolsmuseet, Glimåkra Hembygdsförening, FUB Östra Göinge, Unga Med Synnedsättning Syd, RBU Skåne, Friggatofta LSS AB, Lekolar AB, ABF Skåne Nordost, Glimåkra Folkhögskola, Glimåkra Scoutkår, FK Göingarna, Östra Göinge kommun, Polisen, IFAH Stockholm, FIFH Malmö samt PRO

Tillsammans för bygden – så förvandlas Udden med stöd av Leader

Vid havet i Vitemölla växer en ny mötesplats fram – skapad av och för bygden. Med stöd från Leader förvandlar Vitemölle Lejeförening den tidigare outnyttjade platsen Udden till en levande och tillgänglig samlingspunkt.

Markarbetet är klart. Stenar har grävts fram och återanvänts, marken har jämnats till, gräs och växter har planterats och stolpar har satts upp, flera av dem med spår av ett tidigare liv i havet. Platsen har fått ett uttryck som knyter an till historien och fiskelägets karaktär.

Nu återstår finliret. Specialbeställda hantverksmöbler från Piteå väntas levereras och ska monteras på plats. Därefter fortsätter arbetet med planteringar och utsmyckning.

Redan till påsk planeras en första testfika. Den officiella invigningen sker runt Kristi himmelsfärd, med korvgrillning, musik och tal och när byns yngsta och äldsta invånare tillsammans klipper bandet.

Det lokala engagemanget har varit stort, med många ideella krafter. Udden är redan en plats där människor möts. Snart står en hållbar och inkluderande mötesplats klar – ett nytt levande hjärta i Vitemölla.

Projektnamn	Mötesplats Vitemölla
Journalnummer	2024-2410
Projektagare	Vitemölle Lejeförening
Samarbetspartners	Vitemölla Kulturförening, Kiviks Museum, Simrishamns kommun, Länsstyrelsen Skåne, Högestads gods samt boende i området

Hundarnas nos kan rädda framtidens äppelodlingar

Kan hundar hjälpa till att stoppa ett av fruktodlingens största hot? I detta projekt har man undersökt just den möjligheten och resultaten pekar mot ett spännande internationellt samarbete.

Fruktträdskräfta orsakar stora ekonomiska förluster för fruktodlare och kan vara svår att upptäcka i tid. Genom tidigare leaderprojekt visade det sig att specialtränade sökhundar faktiskt kan känna doften av sjukdomen. Den nya förstudien har därför undersökt hur metoden kan utvecklas vidare – och användas tidigare i odlingskedjan.

Eftersom många grundstammar och ympkvistar till svenska äppelodlingar kommer från Holland, har projektet byggt upp ett nätverk mellan forskare, fruktodlare och hundtränare i båda länderna. Målet är att i framtiden kunna utbilda hundekipage parallellt i Sverige och Holland för att upptäcka smittade träd redan innan de planteras.

Under förstudien har samarbeten etablerats med bland annat Kiviks Musteri och Sveriges lantbruksuniversitet (SLU), samtidigt som en utbildningsplan för specialsökhundar har tagits fram.

Förstudien har lett till en ansökan om ett internationellt projekt, även det med stöd från Leader. Om arbetet fortsätter kan hundarnas känsliga nosar bli ett nytt, hållbart verktyg för att skydda fruktodlingar – och samtidigt skapa nya möjligheter för både forskning och företagande på landsbygden.

Projektnamn	Förstudie samverkan Holland – Sverige gällande detektion av fruktträdskräfta med specialsökhundar
Journalnummer	2024-2503
Projektägare	Naturvårdshundar Sverige AB
Samarbetspartners	Kiviks Musteri och Sveriges lantbruksuniversitet (SLU)

Gemensamt ansvar för framtidens hållbara kanotled

Immeln, Raslången och Halen är sedan länge en uppskattad besöks- och kanotdestination. Men det ökade friluftslivet har satt naturen och lokalsamhället under press. Nu pågår ett brett samverkansprojekt för att skapa en långsiktigt hållbar och gemensamt förvaltd kanotled.

I linje med leadermetoden samlar projektet markägare, företagare, föreningar, kommuner och myndigheter för att hitta gemensamma lösningar.

Just nu genomförs en omfattande nulägesanalys. Hittills har man träffat ett femtiotal boende och fritidshusägare bland de cirka 300 adresserna runt sjöarna. Många vittnar om nedskräpning, bränder och ökat slitage – i snitt inträffar ett 20-tal större bränder per år.

Intresset för dialog är stort. Vid den första markägarrträffen deltog 80 personer. I mars kommer Owe Lindström, ordförande i DANO (Dalsland-Nordmarkens Sjösystem), för att dela erfarenheter från deras arbete. DANO har, liksom Immeln-Raslången-Halen, brottats med nedskräpning,

fuleldning och slitage, men har genom samverkan byggt upp en stabil förening med tydlig organisation, fungerande finansiering, ersättning till markägare och långsiktig tillsyn. Under kvällen diskuteras vad som kan inspirera och hur lösningar kan formos utifrån området egna förutsättningar.

Målet med projektet är att ta fram en demokratisk arbetsmodell med tydliga roller och ansvar. En nybildad kanotledsförening ska bära arbetet vidare efter 2027 för att långsiktigt säkra en magisk naturupplevelse där naturen värnas och gemensamt ansvar tas.

Projektnamn	En magisk naturupplevelse – en hållbar kanotled i Immeln, Raslångens och Halens sjösystem
Journalnummer	2025-118
Projektägare	Kanotledsföreningen för Immeln, Raslången och Halens Sjösystem
Samarbetspartners	Kristianstads, Östra Göinge, Osby och Olofströms kommun, Region Skåne/Visit Skåne, Länsstyrelsen, Stiftelsen Skånska landskap samt organisationer, företagare, markägare och boende i området

Flytande bastu lockar fler än väntat

I Kåseberga hamn på Österlen har en ny mötesplats vuxit fram – bokstavligen på vattnet. Med stöd från Leader har en klimatsmart bastuflotte etablerats för att skapa liv i hamnen året runt. Intresset har varit större än väntat.

Redan i början av året hade projektets ursprungliga bokningsmål överträffats. Besökare kommer trots att det fortfarande är lågsäsong, vilket visar att behovet av havsnära upplevelser finns året runt.

Bastun bokas enkelt via en webbplats och startar automatiskt inför varje besök. Under flotten har även så kallade musselstrumpor placerats ut – ett initiativ som hjälper till att rena vattnet och förbättra havsmiljön.

KÅSEBERGABASTU

Projektet bidrar till att utveckla Kåseberga hamn som ett hållbart besöksmål och en mötesplats för både bybor och besökare. Under våren planeras livräddningskurser tillsammans med Sjöräddningssällskapet samt en officiell invigning av bastun.

Kåseberga Bastu har uppmärksammats av Visit Skåne som en av tio platser att kallbada på i Skåne.

Projektname	Kåseberga bastu
Journalnummer	2025-1926
Projektägare	Philip Thulin (enskild firma)
Samarbetspartners	Poolcenter, Sjöräddningssällskapet RS Ystad, NyföretagarCentrum Sydöstra Skåne, SLU, Sveriges Lantbruksuniversitet, Visit Skåne (Region Skåne) samt invånare, företag och föreningar i Kåseberga med omnejd

Från tomma hus till levande landsbygd

Kan ett gammalt, övergivet hus bli nyckeln till en levande landsbygd? I Kristianstad är svaret ja – och arbetet är redan i full gång.

Intresset för tomma fastigheter är stort i hela landet. I Kristianstad var det kommunens Landsbygdsråd som tog initiativet att söka stöd via Leader till detta projekt.

Redan 2022 identifierades omkring 200 potentiella ödehus i kommunen genom en förstudie. Sedan dess har aktivitet skett kring drygt en tredjedel av fastigheterna, exempelvis renoveringar eller ny folkbokföring.

Nu, tre månader in i projektet, har utskick gått till ägare av cirka 130 objekt och nya tips kommer in nästan dagligen. Det stora intresset märktes direkt: redan första veckan skrevs ett köpeavtal.

Under 2026 arrangeras workshops och föreläsningar om bland annat återbruk, en digital plattform som ska samla hus, människor och möjligheter ska tas fram och projektet är inbjudet till Hus & Hem-mässan i Kristianstad i april.

Varje fastighet har sin unika historia och sina utmaningar. Med samarbete, kunskap och leadermetoden som grund tas konkreta steg mot en mer levande, hållbar och attraktiv landsbygd.

Projektnamn	Landsbygdsliv – ödehusen & återbruket
Journalnummer	2025-337
Projektägare	Kristianstads kommun
Samarbetspartners	Degeberga, Djurröds, Everöds, Huaröds, Tollarps, Tosteberga och Vittskövle byalag, Fjälkinge byfrämjare, Gärds Köpinge villaförening samt Oppmanna Vånga bygderåd

Ödehus är på tapeten

Tack vare stöd från Leader kan flera områden kartlägga sina ödehus, kontakta deras ägare och på olika sätt försöka få husen tillbaka in bostadskedjan.

Ett arbete som ställer höga krav på projektledarna då det krävs både tålamod, fingertoppskänsla och en hel del list.

Låt oss kalla dem för ”ödehusdetektiver”.

Från ödehus till drömhushus och en mer levande landsbygd

I sydöstra Skåne drev Sjöbo, Tomelilla och Ystads kommuner tillsammans ett leaderfinansierat ödehusprojekt mellan 2023 och 2024. Ödehusdetektiv var Melissa Nyström:

– Vid inventeringen lät Ystad invånarna rapportera in hus som verkar övergivna, medan Tomelilla och Sjöbo utgick från tidigare inventeringar. Sedan kontrollerade jag sådant som sophämtning och VA-status. Jag åkte runt, tittade på hus och ringde en mängd fastighetsägare. Vissa sa faktiskt att de bara väntat på att jag skulle ringa.

– Att ett hus står obebott i flera år kan ha många orsaker. Men det är sällan pengar som är avgörande, oftare handlar det om en känslomässig koppling till fastigheten.

Melissa Nyström

Hitta Hem i Mitt Nordväst

I mellersta och nordvästra Skåne pågår ett leaderprojekt med fokus på ödehus i tretton kommuner. Ödehusdetektiv är Pernilla Björverud:

– Vi vill blåsa nytt liv i de hus som idag står tomma och outnyttjade på våra landsbygder, och samtidigt möjliggöra för fler att hitta hem här. Husen är en värdefull resurs, inte minst ur ett hållbarhetsperspektiv.

– Vi vill få igång samtalen, väcka engagemang och öka kunskapen kring varför så många hus står tomma och vad vi kan göra åt det.

Projektet kommer att arrangera workshops och digitala föreläsningar:

– Vi tar upp allt från hur man bedömer skicket på ett ödehus och vilka skadliga ämnen som kan finnas, till byggnadsvård, juridik och finansiering. Det ska vara stöd både för den som äger, drömmer om eller arbetar med ödehus.

Pernilla Björverud

Många byar små – ödehusen i Österbotten

I finländska Österbotten har Korsholms kommuns leaderfinansierade projekt under snart två år lyft ödehusfrågan som en viktig samhällsangelägenhet. Ödehusdetektiv är arkitekten och byggnadsantikvarien Ruusa Viljanen Rossi:

– Vi ser ett stort intresse för frågan, från allmänheten, andra kommuner, media och till och med nationella kulturvårdsmyndigheter. Det visar att ödehusen engagerar brett.

– I kartläggningsarbetet har vi jobbat nära byarna. Det är både effektivt och avgörande för att skapa förankring hos dem som berörs – byborna själva.

Projektet har arbetat brett för att skapa rörelse:

– Vi har arrangerat ödehusdagar med föreläsningar och utflykter, samarbetat med pensionärsföreningar och banker, medverkat i radio, hållit seminarier och skrivit debattartiklar. Vi har både sålt ödehus på höstmarknad och diskuterat deras roll i den gröna omställningen tillsammans med myndigheter och forskningsaktörer.

Samarbeten har också varit centrala:

– Vi har jobbat nära Stundars, regionens dragplåster till friluftsmuseum, och krokat arm med andra leaderprojekt inom byggnadsarv och hållbart boende.

– Just nu har vi 110 personer som söker ödehus att rusta upp, ett tjugotal hus till salu och vi har äntligen fått vår första affär i hamn. Det känns som att vi har satt något i rörelse.

Ruusa Viljanen Rossi

Hej Hemby

Leader Tornedalen har sedan 2023 drivit ett ödehusprojekt som beräknas avslutas i slutet av 2026. Här letar man inte bara efter ödehus, utan även efter hus som kan hyras ut, användas som fritidshus eller säljas. Fyra kommuner är involverade: Haparanda, Kiruna, Pajala och Övertorneå. Ödehusdetektiver är Sanne Pantzare, Åsa Morin och Johanna Funck:

– Det lokala engagemanget från ideell sektor är ovärderligt. De hjälper inte bara till att hitta hus, de tar också emot inflyttare och får dem att känna sig hemma. Det ökar chanserna att de vill stanna kvar.

– Vi arbetar mycket med att vidareutveckla det samarbetet, samtidigt som vi bygger relationer med lokala företag som har rekryteringsbehov.

Under 2026 planeras flera aktiviteter:

– Vi kommer att arrangera föredrag, studiebesök och aktiviteter inom byggnadsvård för att fortsätta höja kunskapen om gamla hus.

Sanne Pantzare, Åsa Morin och Johanna Funck

Landsbygdsliv – ödehusen & återbruket

I Kristianstads kommun startade i slutet av 2025 ett leaderfinansierat ödehusprojekt. Ödehusdetektiv är Anny Persson:

- Vi samarbetar med byalag, föreningar och engagerade landsbygdsbor för att skapa en struktur där kommunen aktivt kan bidra till att återbruka ödehus.
- Om vi lyckas kan projektet bidra till mycket mer än inflyttning. Ur ett klimatperspektiv är det viktigt att skapa bostäder utan att exploatera värdefull åkermark, och att minska byggbranschens klimatavtryck genom återbruk av befintlig bebyggelse, material och trädgårdsmiljöer.
- Redan under min första vecka blev jag kontaktad av husägare som vill sälja, så jag är mycket hoppfull!

Anny Persson

Hur gör man i andra länder?

Tomma hus och outnyttjade platser är ett globalt problem. Samtidigt visar exempel från andra länder att det finns många sätt att ge nytt liv åt byggnader som annars riskerar att förfalla.

Norge

I Norge finns regler om ”boplikt”, vilket innebär att fastigheter måste bebos eller hyras ut. Syftet är att motverka spekulation och skapa levande lokalsamhällen. Frågan diskuteras även i Sverige som en möjlig lösning i områden med många tomma hus.

Italien

I flera italienska byar säljs hus för symboliska summor, ibland så lite som ”en euro”. Köparen måste dock renovera fastigheten, vilket bidrar till att bevara byggnader och locka nya invånare.

USA (New York)

I New York används restauranger som coworking-platser dagtid. Det visar hur även kommersiella lokaler kan utnyttjas bättre och minska tomma ytor.

USA (Baltimore)

Genom programmet ”Vacants to Value” säljs övergivna hus till reducerade priser med krav på renovering. Initiativet har minskat antalet tomma fastigheter och bidragit till tryggare och mer levande områden.

Japan

I Japan finns miljontals tomma hus, så kallade ”akiya”. Genom kommunala databaser och ekonomiska incitament matchas dessa med nya ägare, vilket hjälper till att återuppliva landsbygden.

Balsby Idrottsplats – en levande mötesplats för hela bygden

Balsby SK vill utveckla Balsby Idrottsplats till en modern, trygg och inkluderande mötesplats för alla åldrar. Med stöd för projektet planerar föreningen att anlägga en multiarena i sand för beachhandboll, beachfotboll och beachvolleyboll samt bygga om den befintliga cafélokalen till en verksamhetslokal för barn och ungdomar. Utemiljön ska samtidigt rustas upp för att göra området mer välkomnande.

Satsningen ska främja fysisk aktivitet, gemenskap och spontanidrott – särskilt bland barn och unga. Behovet har ökat i takt med att fler barnfamiljer flyttat till området. Genom fler tillgängliga aktivitetsytor skapas möjligheter för barn och ungdomar att träffas och vara aktiva på hemmaplan, utan att vara beroende av skjuts till andra orter.

Projektet är väl förankrat genom dialog med boende, skola och föreningar samt genom enkäter som visar stort intresse. Samarbeten finns med IFK Kristianstad, Österslöv IS och Åhus Beach, som efterfrågar träningsytor för beachidrott.

Målet är att skapa en hållbar mötesplats som stärker folkhälsa, gemenskap och föreningsliv och breddar verksamheten bortom den traditionella fotbollen.

Projektnamn	Balsby IP – en satsning för hela byn
Journalnummer	2025-837
Projektägare	Balsby SK
Samarbetspartners	IFK Kristianstad, Österslöv IS och Åhus Beach

Leaderprojekt samlar 20 klubbar för tennisens framtid

När 20 tennisföreningar i östra Skåne samarbetar handlar det om mer än sport – det handlar om att rädda och utveckla lokala mötesplatser på landsbygden.

I projektet arbetar föreningarna tillsammans för att stärka tennisen i området. Genom gemensamma träffar, utbildningar och erfarenhetsutbyte utvecklar de kunskap om allt från skötsel av grusbanor till hur man kan dela tränare, göra gemensamma inköp och locka fler medlemmar. Tre av projektets fyra träffar har redan genomförts. På en av träffarna låg fokus på hur man sköter tennisbanor på rätt sätt – ett hantverk som är avgörande för att anläggningarna ska hålla över tid.

För att hitta nya vägar framåt har alla föreningar också svarat på en enkät om framtida samarbete. Svaren visar ett tydligt intresse för att samverka kring tränare, gemensamma inköp, medlemsrekrytering och ungdomssatsningar samt att gemensamt titta på olika finansieringsmöjligheter för framtiden.

Många små föreningar har det tufft när det ideella engagemanget minskar. På vissa orter är det bara ett par eldsjälur som sköter anläggningarna. Därför vill projektet hitta lösningar som gör det lättare att driva verksamheten tillsammans.

Intresset är stort, även från Svenska Tennisförbundet, som ser att många klubbar i Sverige står inför liknande utmaningar.

Målet är tydligt: fler spelare på banorna, starkare föreningar och en hållbar framtid för tennisen i östra Skåne.

Projektnamn	Röda mattan
Journalnummer	2025-1170
Projektägare	Åhus Tennisklubb
Samarbetspartners	Hässleholms Tennisklubb, Hästveda Tennisklubb, Hörja IF, Kiviks AIF Tennis, Kristianstads Tennisklubb, Linderöds Tennisklubb, Osby Tennisklubb, Perstorps Tennisklubb, Qviinge Tennis Club, Röke EFS Tennisklubb, S:t Olof IF Tennis Klubb, Sibbhult Tennisklubb, Skillinge Tennis, Svarte Tennissällskap, Tomelilla Tennisklubb, Torsebro Tennisklubb, Wä Tennisklubb, Ystad Tennisklubb, Hälleviks Havsbad, Svenska Tennisförbundet samt Trafik & Fritid Skandinavien AB

Tillsammans för friskare vatten i Hanöbukten

Samverkan för Hanöbukten

Alla vattendrag som rinner ut i Hanöbukten påverkar havet. I dag bidrar de till övergödning, brunare vatten och minskad biologisk mångfald. Det här projektet tog sikte på att vända utvecklingen, genom renare vattendrag, friskare ekosystem och nya möjligheter för turism, näringsliv och sysselsättning i området.

Projektet byggde vidare på tidigare samverkan kring Hanöbukten och samlade vattenråd, kustråd, kommuner, markägare och andra aktörer i ett gemensamt arbete. Målet var att stärka samarbetet, öka det lokala engagemanget och framför allt snabba på genomförandet av viktiga vattenvårdsåtgärder.

En omfattande kartläggning och analys genomfördes av vattendragens status, pågående åtgärder och hur arbetet är organiserat.

Resultatet visar att mycket kunskap och engagemang redan finns, men också tydliga utmaningar. Lokalt engagemang och finansiering behöver stärkas, och åtgärdsarbetet behöver bättre samordning och stöd.

Förstudien pekar därför ut behovet av en ny stödstruktur – en Åtgärdsaccelerator. Nästa steg är att etablera denna funktion, som ska ge bättre samordning, resurser och fart i arbetet för levande vattendrag och ett friskare hav.

Projektnamn	Förstudie Åtgärdsaccelerator Hanöbukten
Journalnummer	2023-2271
Projektägare	Forskare, Företag och Kustråd i Samverkan för Hanöbukten
Samarbetspartners	Tosteberga kustråd, Vattenrådet för Nybroån, Kabusaån och Tygeån, Simrishamns kommun, Baskemölla kustråd och Landön kustråd
Stöd från Leader	150 000 kronor
Värde ideella insatser	27 000 kronor

Från hav till tallrik – projektet som vill göra svenska alger till framtidens mat

Svenska havsalger är en näringsrik och hållbar råvara – men fortfarande ganska ovanlig i våra kök. I projektet "Havsalger på tallriken" utvecklas nu kunskap och inspiration för att fler ska börja använda alger i matlagningen.

Med stöd från Leader tas en digital kunskapsplattform fram med recept, fakta och utbildningsmaterial om hur svenska alger kan användas i allt från sallader och varmrätter till bakverk. Tanken är att sänka tröskeln för både nybörjare och professionella kök att börja laga mat med havets grödor.

En viktig målgrupp är offentliga kök. Varje dag serveras miljontals måltider i skolor, förskolor, sjukhus och äldreboenden och här finns stor potential att introducera nya hållbara råvaror.

Projektet sker i samverkan med aktörer inom forskning, odling och utveckling av marina livsmedel. Genom studiebesök, utbildningar och workshops byggs kunskap som kan spridas vidare via plattformen.

Målet är att öka efterfrågan på svenska alger och samtidigt bidra till ett mer hållbart matsystem. Nu skapas nya möjligheter att ta tillvara på havets resurser – och ge framtidens mat en tydligare blå prägel.

Projektname	Havsalger på tallriken
Journalnummer	2023-1868
Projektägare	Gård Bigarrå Snårestad AB
Samarbetspartners	Marint centrum Simrishamn, Kivik Tång och Souto Ocean Culture AB

Frukt, ängar och framtidstro i nordöstra Skåne

I Arkelstorp planeras en ny ängsfruktodling som ska visa hur livsmedelsproduktion kan kombineras med biologisk mångfald och långsiktig hållbarhet. Företaget bakom satsningen vill anlägga en odling där äldre fruktsorter och traditionella metoder förenas med aktiv ängsskötsel och ekologisk drift.

Projektet ska fungera som demonstrationsyta, utbildningsmiljö och mötesplats för lokal samverkan. I dag saknas praktisk kunskap om hur man nyanlägger en ängsfruktodling med starkväxande träd och hållbara skötselmetoder. Genom att dokumentera hela processen, erbjuda utbildningar och ta fram en handledning vill projektägarna sprida kunskap till fler.

Satsningen knyter an till regionens historiska markanvändning och svarar mot behovet av att restaurera artrika odlingslandskap, i linje med EU:s mål för naturrestaurering. Målgruppen är studenter, småskaliga odlare, privatpersoner och närboende som vill lära sig mer om hållbar odling, trädvård och naturvård.

Målet är att visa att det går att återskapa ett småskaligt och artrikt kulturlandskap – samtidigt som gården utvecklas till en plattform för kurser, rådgivning och lokalt utbyte.

Projektnamn	En ny ängsfruktodling för lärande och samverkan
Journalnummer	2025-1292
Projektägare	HeFa Landskap & Relationer AB
Samarbetspartners	Hvilan Utbildning, Österlens folkhögskola samt lokala företagare inom branschen

Vad är det bästa med Leader?

Att människor med idéer och kompetens får möjlighet att utveckla och stärka den svenska landsbygden – oavsett vem de är eller vilken ekonomi de har.

JONATHAN EKLUND, STYRELSELEDAMOT, GLEMMINGEBRO

Hur lokalt engagemang, samarbete och utvecklingsmedel tillsammans skapar hållbar och innovativ utveckling.

HELENA BERLIN, KOMMUNDIREKTÖR, TOMELILLA

Den lokala förankringen! Projekt har störst möjlighet att lyckas när behoven identifieras lokalt och besluten fattas nära verkligheten.

LARS JOHNSSON, RIKSDAGSLEDAMOT (M), HÄSTVEDA

